

Macht en moraal in het klaslokaal

De morele attitude tegenover pesten als correlaat van verschillende vormen van betrokkenheid bij pesten

Tjeert Olthof en Frits A. Goossens
Vrije Universiteit Amsterdam

Macht en moraal in het klaslokaal

- Drie studies bij 10-13 jarigen
- “Work in progress”
- Met dank aan Martine van der Velde, Petronelle Baarda en Marieke Smits

Macht en moraal in het klaslokaal

- Pesten als groepsproces
- Motieven

Macht en moraal in het klaslokaal

- **Pesten als groepsproces**
 - Pesters: Nemen initiatief tot pesten, zijn meeloper of aanmoediger
 - Afzijdigen: Houden zich nadrukkelijk afzijdig van pesten
 - Verdedigers: Komen op voor slachtoffers
 - Slachtoffers
 - Niet betrokkenen

Macht en moraal in het klaslokaal

- Pesten als groepsproces
- Motieven
 - om te pesten
 - om niet te pesten en/of om je tegen pesten te verzetten

Macht en moraal in het klaslokaal

- Pesten als groepsproces
- Motieven
 - om te pesten
 - Hawley; Pellegrini: dominantie; resource control theory

Was will das Kind? Macht?

- *“Dit kind: ...is populair in de klas; ...hoeft maar iets te zeggen of andere kinderen luisteren er naar; ...bedenkt altijd weer nieuwe dingen om te gaan doen; ...heeft altijd wel een groepje andere kinderen om zich heen; ...heeft vaak de leiding als kinderen iets gaan doen”.*
- Respondenten geven aan hoe graag ze zo'n kind willen zijn.

Macht en moraal in het klaslokaal

- Pesten als groepsproces
- Motieven
 - om te pesten
 - om niet te pesten en/of je tegen pesten te verzetten
 - “goed” willen zijn (Reed & Aquino: “moral identity”)

Was will das Kind?

Een “goed kind zijn”?

- *“Dit kind: “...heeft veel over voor anderen; ...heeft snel medelijden met anderen; ...speelt nooit vals; ...is altijd vriendelijk tegen anderen; ...deelt graag dingen met anderen; ...helpt graag anderen; ...werkt altijd hard en is altijd eerlijk”.*
- Respondenten geven aan hoe graag ze zo'n kind willen zijn.

Was will das Kind?

Conclusies

- Pesters streven naar macht en aanzien en hechten relatief minder waarde aan hun morele statuur.
- Afzijdigen willen graag een “goed kind” zijn en hechten minder waarde aan macht en aanzien.
- Verdedigers hebben op deze punten een minder uitgesproken profiel.

Macht in het klaslokaal: Vragen

- Pesters streven naar macht, maar hebben ze die ook?
- Afzijdigen streven niet naar macht, betekent dat ook dat ze geen macht hebben?
- En hoe zit het met de macht van verdedigers en slachtoffers?

Macht in het klaslokaal: Maten

- Twee maten van macht en aanzien
 - Aardig gevonden worden ('social preference')
 - Populair gevonden worden ('perceived popularity')

Macht in het klaslokaal: Conclusies

- De macht ligt bij pesters en verdedigers, maar alleen verdedigers worden daarnaast ook nog aardig gevonden.
- Afzijdigen en slachtoffers hebben geen macht, maar alleen slachtoffers worden daarnaast ook nog onaardig gevonden.

Moraal in het klaslokaal: Vragen

- Pesters hechten relatief weinig aan hun morele statuur. Betekent dat ook dat ze weinig morele scrupules hebben?
- Afzijdigen willen graag “goed” zijn, maar zijn ze het ook?
- En hoe zit het met de morele statuur van verdedigers en slachtoffers?

Moraal in het klaslokaal: Maten

- Vijf maten van morele statuur
 - morele oordelen over pesten van slachtoffers
 - geanticipeerd schuldgevoel bij (imaginair) meedoen met pesten
 - schaamte tegenover volwassenen bij (imaginair) meedoen met pesten
 - door klasgenoten gerapporteerde empathie
 - door respondenten zelf gerapporteerde empathie met (imaginaire) slachtoffers van pesten

Moraal in het klaslokaal: Conclusies

- Pesters verschillen niet zozeer van andere kinderen in hun morele oordelen over pesten, maar pesten roept bij hen wel minder sterke morele emoties op en bovendien ontbreekt het hen aan empathie.
- Afzijdigen en verdedigers lijken qua moraliteit sterk op elkaar. Beide groepen kinderen zijn meer empathisch dan andere niet-pesters.

Macht en moraal in het klaslokaal: Conclusies pesters

- Pesters streven naar macht en ze zijn daarin ook redelijk succesvol. Ze weten best dat pesten gemeen is, maar worden minder dan andere kinderen gehinderd gevoelens van schuld en schaamte en het ontbreekt hen aan empathie. Ze worden niet echt aardig gevonden, maar ook niet extreem onaardig.

Macht en moraal in het klaslokaal: Conclusies afzijdigen

- Afzijdigen willen graag in morele zin 'goed' zijn en gezien hun neiging tot empathie zijn ze dat ook wel. Ze oriënteren zich sterk op volwassenen. Ze streven niet naar macht en aanzien en hebben ook inderdaad geen macht. Mogelijk is dat wat ze verhindert om ook te handelen naar hun morele doeleinden, bijvoorbeeld door slachtoffers daadwerkelijk te helpen.

Macht en moraal in het klaslokaal: Conclusies verdedigers

- Verdedigers hebben alles mee: Ze streven niet speciaal naar macht, maar hebben die wel en worden daarnaast ook nog eens aardig gevonden. Ze zijn uitgesproken empathisch en gebruiken hun macht ten gunste van slachtoffers.

Macht en moraal in het klaslokaal: Conclusies slachtoffers

- Slachtoffers worden gekenmerkt door de combinatie van onmacht en niet aardig worden gevonden.

Macht en moraal in het klaslokaal: Mogelijkheden voor interventie

- Voorbehoud 1: Geen causaliteit aangetoond
- Voorbehoud 2: Individuele verschillen
- Zorg dat pesters meer empathisch worden.
- Wijs pesters er op dat macht ook samen kan gaan met pro sociaal gedrag: Verdedigers als rolmodel.
- Zorg dat slachtoffers aardiger worden, zodat ze meer op afzijdigen gaan lijken.
- Neem pesters hun macht af.